

GATEKEEPER - KAMPANIE PRZECIW SAMOBÓJSTWOM JAKO ELEMENT POLITYKI SPOŁECZNEJ W JAPONII

Magdalena Zielińska, magdalena.ziel@interia.pl
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wieniawskiego 1, 61-712 Poznań

STRESZCZENIE

Według danych WHO Japonia pod względem statystycznym jest jednym z państw o najwyższej liczbie samobójstw. Od wielu lat liczba przypadków samobójstw przekraczała trzydzieści tysięcy, aż do odnotowania spadku tej liczby poniżej dwudziestu ośmiu tysięcy w 2012 r. Rząd Japonii przeznacza duże nakłady z budżetu wspierając kampanie mające zapobiegać samobójstwom. *Gatekeeper* to jedna z kampanii przeciwko samobójstwom mająca na celu edukację wolontariuszy oraz poszerzenie świadomości i wrażliwości społecznej, oparta na metodzie opracowanej przez Betty A. Kitchener i Anthony'ego F. Jorm'a z Australii. W ramach szeroko promowanej kampanii w Japonii zaangażowanych jest wielu znanych japońskich aktorów, piosenkarzy, piłkarzy, tworzone są filmy instruktażowe, spoty, wydawane są płyty DVD, ulotki, plakaty. Celem pracy jest przybliżenie mechanizmu kampanii *Gatekeeper* i innych, podobnych inicjatyw promowanych w Japonii, a także wskazanie ich wpływu na tamtejszą politykę społeczną i zmianę w postrzeganiu samobójstw, które do niedawna nie były uznawane za zjawisko negatywne.

Słowa kluczowe: *Gatekeeper*, samobójstwa, prewencja, kampanie przeciw samobójstwom, polityka społeczna, kultura, Japonia

Gatekeeper – anti-suicide campaigns as an element of social policy in Japan

ABSTRACT

According to the WHO's statistic data Japan is one of the countries with the highest number of suicides. For many years, the number of suicides in Japan exceeded thirty thousand until the number decreased a little to below twenty-eight thousand in 2012. The Japanese government has allocated a large budget to support campaigns to prevent suicides. "Gatekeeper" is one of the anti-suicide campaigns designed to educate volunteers and broaden social awareness and sensitivity, based on the method developed by Betty A. Kitchener and Anthony F. Jorm from Australia. As part of a campaign promoted in Japan involved many famous Japanese actors, singers, football players, there created instructional videos, spots, publicized DVDs, flyers, posters. The aim of this work is to present a mechanism of "Gatekeeper" campaign and similar initiatives promoted in Japan, their impact on social policy in Japan and change in views on suicides, which were not considered as something negative until recently.

Key words: Gatekeeper, suicides, prevention, anti-suicide campaigns, social policy, culture, Japan

SAMOBÓJSTWA W JAPONII

Zróżnicowane czynniki historyczne, społeczne oraz kulturowe wpłynęły na to, że samobójstwa w Japonii nie były uważane za problem, nie stanowiły tabu, nie były zakazane czy piętnowane. Często wiązano je z zachowaniem honoru, okazywaniem lojalności wobec sprawujących władzę, były sposobem na zmycie z siebie win lub podejrzeń. Nierzadko traktowano je jako zaszczyt, co szczególnie uwidoczniło się w czasie drugiej Wojny Światowej, podczas której utworzono jednostki *kamikadze* i wmawiano obywatelom, że umrzeć za cesarza to wielki honor. Współcześnie samobójstwa w Japonii przybrały inną formę. Dużą uwagę skupia się głównie na samobójstwach grupowych określanych jako *shinjiyū* (心中)¹, które nie są czymś nowym, ale zaszły w nich pewne przemiany. Wcześniej samobójstwa grupowe były popełniane przez osoby sobie bliskie, rodzinę, przyjaciół, kochanków. Dotyczyły osób, które były w jakiś sposób ze sobą powiązane. Można je sklasyfikować ze względu na charakterystykę grupy na: *ato oi shinjiyū* (後追い心中, co można przetłumaczyć jako „sa-

¹ W artykule wyrażenia, hasła oraz tytuły w języku japońskim zapisywane są kursywą w transliteracji wraz z podanym w nawiasie oryginalnym zapisem. Nazwiska japońskie oraz nazwy miejsc i klubów sportowych zapisywane są zwykłą czcionką bez oryginalnego zapisu.

mobójstwo po *kims*” lub „samobójstwo za *kims*”²), którego uczestnikami są przyjaciele, znajomi, kochankowie, z których najpierw jedna osoba popełnia samobójstwo a zaraz za nią kolejna; *muri shinjiyū* (無理心中, co w wolnym tłumaczeniu znaczy „wymuszone samobójstwo”), w którym najpierw jedna osoba zabija członków grupy a potem siebie; *ikka shinjiyū* (家心中, tłum. „rodzinne samobójstwo”, „domowe samobójstwo”), które zawiera się w *muri shinjiyū*, a odnosi się do samobójstw, gdzie jeden z członków rodziny – zazwyczaj ojciec – najpierw zabija pozostałe osoby, a potem sam popełnia samobójstwo³. W niektórych opracowaniach *ikka shinjiyū* definiowane jest jako jednorodzinne samobójstwo, a dodatkowo wyróżnia się jeszcze *kazoku shinjiyū* (家族心中) jako rodzinne samobójstwo⁴; *oyako shinjiyū* (親子心中, tłum. „samobójstwo rodzica i dziecka”) określające samobójstwo, którego uczestnikami jest rodzic wraz z dzieckiem oraz *jōshi* (情死, tłum. „samobójstwo z miłości”) samobójstwo kochanków. Obecnie do samobójstw grupowych kwalifikuje się również *net shinjiyū* (ネット心中, tłum. „samobójstwa internetowe”)⁵, zwane internetowymi paktami⁶. Powiązane są one z rozwojem nowych technologii i ogólnym dostępem do internetu. Osoby biorące w nich udział zwykle umawiają się na nie (uzgadniając miejsce, sposób, konkretny dzień) za pośrednictwem internetu, reprezentują inne statusy społeczne, grupy zawodowe, wiekowe, pochodzą z różnych części kraju, ale przede wszystkim nie znają się wcześniej, nie łączą ich relacje rodzinne czy przyjacielskie. Coraz częściej zwraca się również uwagę na zjawisko *karōshi* (過労死) zwane śmiercią z przepracowania, a ostatnimi czasy samobójstwem z przepracowania oraz *ijime* (いじめ), które jest formą znęcania się, zastraszenia, poniżania i które stanowi poważny problem zwłaszcza w szkołach japońskich, ponieważ jest znaczną przyczyną samobójstw wśród młodych osób.

W wyniku przemian zachodzących w społeczeństwie japońskim samobójstwa zaczęły być postrzegane jako problem. Od wielu lat liczba samobójstw utrzymywała się powyżej trzydziestu tysięcy przypadków rocznie, aż do roku 2012, w którym to odnotowano widoczny spadek⁷. Według Światowej Organizacji Zdrowia (World Health Organization) Japonia pod względem współczynnika samobójstw (liczba samobójstw w przeliczeniu na sto tysięcy mieszkańców) zajmuje czwarte miejsce⁸, a pod względem liczby samobójstw dwudzieste miejsce w rankingu światowym. Grupy najwyższego ryzyka stanowią mężczyźni w wieku średnim i w wieku licealnym⁹.

ASPEKT PRAWNY

W wyniku utrzymującej się bardzo wysokiej liczby samobójstw 21.06.2006 r. (według japońskiego kalendarza 18 rok ery Heisei) uchwalono ustawę (nr 85) zwaną *Jisatsu taisaku kihon-hō* (自殺対策基本法)¹⁰, co przetłumaczyć można jako „podstawowa ustawa o zapobieganiu samobójstwom” lub „ustawa zasadnicza o przeciwdziałaniu samobójstwom”. Weszła ona w życie 28 października tego samego roku. W ustawie znajdują się między innymi zapisy dotyczące zbierania informacji i badań nad metodami przeciwdziałania samobójstwom, rozwoju systemu pomocy medycznej dla osób, u których występuje wysokie ryzyko popełnienia samobójstwa (które mogą być na nie podatne), opieki i wsparcia dla bliskich (krewnych) osób, które popełniły samobójstwo lub które są po próbach samobójczych; wspierania prywatnych (pozarządowych) organizacji działających przeciw samobójstwom; systemu szkoleń, organizacji spotkań (konferencji) rządowych dotyczących problematyki samobójstw i ich przeciwdziałania; tworzenia i promowania projektów i działań przeciw samobójstwom.

Obejmuje ona także swoim zakresem obowiązki państwa (formułowanie i wdrażanie podstawowych działań), odpowiedzialność samorządów (zgodnie z przyjętymi zasadami formułowanie i wdrażanie działań zgodnie z sytuacją lokalną), odpowiedzialność pracodawcy (dążenie do podjęcia niezbędnych środków we współpracy z samorządami lokalnymi i działaniami realizowanymi przez państwo w celu promowania zachowania zdrowia psychicznego w miejscach pracy) oraz obowiązki społeczeństwa (zrozumienie i zainteresowanie się znaczeniem działań przeciw samobójstwom). Skupia się na działaniach edukacyjnych mających na celu pogłębianie wiedzy obywateli na temat zapobiegania samobójstwom.

2 W dosłownym tłumaczeniu *ato oi* oznacza: podążający, doganiający, kolejny, następny.

3 S. Katsuragawa, *Family and Group Suicide In Japan: Cultural Analysis*, „WCPRR” 2009, nr 1, s.28-32.

4 C. Ozava-de Silva, *Too lonely to die alone: Internet suicide pacts and existential suffering in Japan*, 2008, nr 4 (32), s. 516-551.

5 S. Katsuragawa, dz. cyt.

6 A. Naito, *Internet suicide in Japan: Implications for Child and Adolescent Mental Health*, „Clinical Child Psychology and Psychiatry” 2007, nr 4 (12).

7 Według statystyk publikowanych na stronie Państwowej Policji w 2011 r. liczba samobójstw w Japonii wynosiła 30 651 przypadków, w 2012 r. po raz pierwszy od wielu lat spadła poniżej próg trzydziestu tysięcy i osiągnęła 27 858 przypadków. Na koniec października 2013 r. liczba samobójstw oszacowana została na 23 133 przypadki; National Police Agency, <http://www.npa.go.jp>, 27.11.2013.

8 Suicide Rates per 100,000 by Country, Year and Sex, http://www.who.int/mental_health/prevention/suicide_rates/en/index.html, 27.11.2013.

9 Ministry of Internal Affairs and Communication; Deaths by Leading Cause of Death (1899–2004), <http://www.stat.go.jp/english/data/chouki/02.htm>, 12.12.2013.

10 Cabinet Office, Government of Japan, <http://www8.cao.go.jp/jisatsutaisaku/>, 12.12.2013.

Innym dokumentem jest *Jisatsu sōgō taisaku taikō~ Dare mo jisatsu ni oikoma reru koto no nai shakai no jitsugen o mezashite~* (自殺総合対策大綱~誰も自殺に追い込まれることのない社会の実現を目指して~, tłum. „zarys kompleksowych działań przeciw samobójstwom – w kierunku realizacji społeczeństwa, w którym nikt nie jest zmuszony do samobójstwa”)¹¹, który stanowi kartę działań, które należy podjąć, by przeciwdziałać samobójstwom. Projekt dokumentu powstał w 2006 r., następnie został uchwalony w 2007 r. W 2008 r. został zmieniony, a ostateczna wersja pochodzi z 28.08.2012 r. Jest on oparty o „podstawową ustawę o zapobieganiu samobójstwom”. Kładzie on duży nacisk na wymiar praktyczny wszystkich przedsięwzięć, zwłaszcza na poziomie regionalnym. Skupia się także na zwiększaniu środków na przeciwdziałanie samobójstwom wśród ludzi młodych, a także na promowaniu współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi prywatnymi inicjatywami oraz samorządami.

Budżet ustalony na 2013 r. przeznaczony na przeciwdziałanie samobójstwom wynosi 28 732 106,00 jenów¹² co w przeliczeniu stanowi około 876 530,00 PLN.

GATEKEEPER W JAPONII

Wdrażanie kampanii i działań przeciw samobójstwom oraz próby wprowadzenia zmian w postrzeganiu samobójstw przez społeczeństwo japońskie to proces niezwykle trudny i czasochłonny ze względu na podłoże kulturowe.

Gatekeeper (ゲートキーパー) to kampania bazująca na projekcie opartym o działania na rzecz wstępnej pomocy osobom z problemami ze zdrowiem psychicznym opracowanym przez Antoniego F. Jorm i Betty A. Kitchener z Australii¹³. Nie jest ona kierowana bezpośrednio do osób będących w grupie wysokiego ryzyka (do potencjalnych samobójców lub osób z depresją). Grupę docelową stanowią osoby z otoczenia potencjalnych ofiar (rodzina, przyjaciele, współpracownicy, pracownicy socjalni, wolontariusze, służby państwowe, itp.). Pierwotnym hasłem promującym kampanię było *Anata mo GKB47 sengen!* (あなたもGKB47せんげん!), co przetłumaczyć można jako „Ty też wstąp do GKB47” (lub „Ty też zostań GKB47”). GKB jest skrótem od *Gate Keeper Basic*, a liczba 47 symbolizuje liczbę prefektur w Japonii. Popowy zespół muzyczny promujący tę kampanię nosi nazwę AKB48 (stąd też dopatrywano się podobieństwa nazwy AKB48 i GKB47). Po kontrowersjach związanych z tym domniemaniem i zarzutami, że to nawiązanie może źle wpłynąć na wizerunek kampanii i umniejszyć jej poważny charakter zmieniono hasło na *Anata mo gatekeeper sengen!* (あなたもゲートキーパーせんげん!)¹⁴ czyli „Ty też zostań gatekeeper'em”. Kampania bazuje na pobudzaniu wrażliwości społecznej i obejmuje głównie szkolenia wolontariuszy, filmy instruktażowe (na DVD lub na stronie internetowej), ulotki, oraz poradniki (w wersjach drukowanych lub elektronicznych) dostosowane do poszczególnych grup odbiorców powiązanych z potencjalnymi samobójcami, osobami po próbach samobójczych lub osobami z depresją, m.in. dla rodziny i bliskich, pracowników służby zdrowia i lekarzy pierwszego kontaktu, pracowników mediów, grup samopomocy dla osób w żałobie, pracowników szkolnych i nauczycieli (sektor edukacyjny), funkcjonariuszy więziennych, pracodawców i współpracowników, policjantów, służb ratunkowych. Są one również ukierunkowane na postępowanie w przypadkach poszczególnych problemów dotyczących konkretne grupy osób, na które trzeba zwrócić szczególną uwagę (osoby mające problemy w pracy, problemy sercowe, cierpiące na wypalenie zawodowe, na osoby szukające pracy, osoby starsze, młodzież). Filmy instruktażowe mają zazwyczaj charakter porównawczy, jedna część pokazuje jak nie należy postępować w danym przypadku, druga część pokazuje tę samą scenę sytuacyjną ze wskazówkami jak powinno się reagować i rozmawiać z osobami z poszczególnymi problemami.

Poza zespołem AKB48 w promocję kampanii zaangażowały się również inne znane osoby takie jak Kenchirō Mogi z Sony Computer Science Laboratories Inc. i Tokyo Institute of Technology, Hirotada Ototake (pisarz sportowy), Otonashi Mikiko (aktorka), Jirō Asada (pisarz), piłkarze wielu klubów z całej Japonii¹⁵, którzy występują w krótkich spotach i filmikach oraz zespół muzyczny Wakaba, który poza udziałem w nagraniach skomponował także piosenkę „Akari” (あかり)¹⁶, co oznacza „Światło”, po tym jak kilka fanek zespołu popełniło samobójstwo. Została ona stworzona jako wiado-

11 W latach ubiegłych budżet przeznaczony na walkę z samobójstwami wynosił: w 2008 r. – 22 547 983,00 jenów; 2009 r. – 15 891 627,00 jenów; 2010 r. – 12 446 000,00 jenów; 2011 r. – 13 421 344,00 jenów; 2012 r. – 23 628 562,00 jenów; Tamże..

12 Tamże.

13 Tamże.

14 Tamże; R. Ueno, *Suicide Prevention Needs to Be a Top Japanese National Priority*; <http://japanfocus.org/-Ueno-Rei/3547>, 12.12.2013.

15 Są to piłkarze klubów: Kawasaki Frontale, Kashima Antlers, Cerezo Osaka, Yokohama Marinos, Sanfrecce Hiroshima, Kashiwa Reysol, Vissel Kobe, Urawa Reds, FC Tokyo, Nagoya Grampus, Albirex Niigata, Vegalta Sendai, Sagon Tosu, Gamba Osaka, Consadole Sapporo, Shimizu S-pulse, Omiya Ardija, Jubilo Iwata; Cabinet Office, dz. cyt.

16 ワカバ あかり「donation music ver.-」PV; <http://www.youtube.com/watch?v=z8Pm2Q8PHtA>, 12.12.2013.

mość z przesłaniem do osób, które żyją - by żyć i by ratować życie. W 2011 r. rząd Japonii ustanowił ją oficjalną piosenką kampanii oraz elementem projektu *Inochi sasaeeru (jisatsu taisaku) purojekuto* (いのちを支える(自殺対策)プロジェクト, tłum. „projekt wsparcia życia – środki zapobiegające samobójstwom”) nadając jej tytuł „Akari - donation music ver.” (あかり-donation music ver., co można tłumaczyć jako: „Światło – donacyjna wersja muzyczna” lub „Światło – muzyczna donacja”)¹⁷.

INNE KAMPANIE I INICJATYWY

Otōsan, nemureteru? (お父さん、眠れてる?)¹⁸ czyli „Tato, czy spałeś?” zwana także *Sleeping Campaign* (Śpiąca kampania) bazuje na założeniach kampanii *Gatekeeper*, ale ukierunkowana jest na konkretną grupę, głównie mężczyzn w średnim wieku, przepracowanych, wypalonych zawodowo, mających problemy ze snem (jego brakiem lub nadmiarem). Na plakatach do tej kampanii znajduje się mężczyzna w garniturze (*salaryman*) i jego córka pytająca *Otōsan, nemureteru?* Problemy ze snem są uważane m.in. za jeden z objawów depresji, która może być przyczyną popełnienia samobójstwa. Ulotki promujące tę kampanie rozdawane są często przez wolontariuszy w miejscach takich jak puby czy bary, gdzie głównie przebywają mężczyźni z grupy, o której mowa jest w tym przedsięwzięciu.

Inochi no denwa (いのちの電話)¹⁹ czyli „Telefon życia”. Inicjatywa ta związana jest z bezpłatnymi telefonami zaufania oraz wideokonferencjami. Na stronie kampanii można wypełnić formularz podając informacje o swoim wieku, grupie, problemie i umówić się na rozmowę poprzez telefon lub internet z odpowiednio dobranym wolontariuszem.

NPO Kokoro ni Hibiku Bunshu Henshukyoku (NPO法人 心に響く文集)²⁰ co przetłumaczyć można jako „Aby dostać się do czyjegó serca”, jest to organizacja pozarządowa której założycielem jest Yukio Shige, emerytowany policjant, który wraz z grupą wolontariuszy działa na terenie znajdującym się w pobliżu Klifu Tojinbō w prefekturze Fukui. Tojinbō jest jednym ze znanych miejsc często wybieranym przez samobójców. Wolontariusze przemierzają klify w poszukiwaniu potencjalnych samobójców (osób, które wyglądają, jakby przyjechały w to miejsce w jednym konkretnym celu), rozmawiają z nimi o ich problemach, w razie potrzeby organizują nocleg oraz posiłek i namawiają do powrotu do domu.

Las Aokigahara niedaleko Góry Fuji w Parku Fuji Hakone Izu jest kolejnym miejscem znanym z bardzo dużej liczby samobójców. Każdego roku odnajdywanych jest tam od siedemdziesięciu do stu ciał²¹. Jest to bardzo gęsto porośnięty las wyrastający na glebach magmowych, w którym występuje bardzo silne pole magnetyczne, przez co nie działają tam kompasy. Miejsce to zostało rozświetlone przez pisarza Seicho Matsumoto, który napisał książkę pod tytułem *Kuroi Jukai* (黒い樹海) oznaczającym Czarny Las, a w zasadzie Czarny Ocean Drzew, w którym główni bohaterowie popełniają tam samobójstwo. W 1993 r. Wataru Tsuruma napisał inną książkę - *Kanzen Jisatsu Manyuaru* (完全自殺マニュアル) znaną również z nazwy *The Complete Manual of Suicide*²², która stanowi instrukcję jak popełnić samobójstwo opisując kilkanaście sposobów (między innymi zażycie tabletek, powieszenie się, skok z wysokości, podcięcie żył, kolizja z samochodem, zatrucie się gazem, porażenie prądem, utopienie, samospalenie oraz zamarznięcie), określając przy tym stopień trudności wykonania, skalę bólu, a także wygląd ciała po zabiciu się wybranym sposobem. Wymienia on tam również Las Aokigahara jako najlepsze miejsce do popełnienia samobójstwa. Przy ciałach, które znajdowane są w lesie często odnajduje się także właśnie tę książkę. Przy wejściach do lasu porozmieszczane są tablice z informacjami:

Inochi wa oya kara itadaita taisetsunamono mōchido shizuka ni ryōshin ya kyōdai kodomo no koto o kangaete mimashou. Hitori de nayamazu mazu sōdan shite kudasai.

(命は親から頂いた大切なものもう一度静かに両親や兄弟子供のことを考えてみましょう。一人で悩まずまず相談してください。)

Co można przetłumaczyć jako: „życie jest ważną rzeczą daną nam przez rodziców, wycisz się jeszcze raz, pomyśl o rodzicach, rodzeństwie albo o dzieciach. Nie zamartwiaj się samotnie, najpierw zgłoś się do nas (prosimy o konsultację)”.

W lesie również działają grupy wolontariuszy, których zadaniem jest odnajdywanie osób, które nie przyjechały w to miejsce celach turystycznych, rozmowa z nimi, wysłuchanie, namówienie do powrotu do domu - powstrzymanie poten-

17 Donation Music, <http://www.donationmusic.jp/wakaba.html>, 12.12.2013..

18 Cabinet Office, dz. cyt.

19 Inochi no denwa, <https://www.inochinodenwa-net.jp/conference/index.html>; 12.12.2013; Inochi no denwa, <http://www.inochinodenwa.or.jp/>, 12.12.2013.

20 NPO Kokoro ni Hibiku Bunshu Henshukyoku (NPO法人 心に響く文集・編集局), <http://toujinbou.web.fc2.com/>, 12.12.2013.

21 R. Gilhooly, *Inside Japan's 'Suicide Forest'*, „Japan Times”, <http://www.japantimes.co.jp/life/2011/06/26/general/inside-japans-suicide-forest#.U1g-2KJ01n4>, 13.12.2013.

22 F. Di Marco, *Suicide Instructions in Japan: From Bodily Act to a Virtual Experience*, <http://www.inter-disciplinary.net/wp-content/uploads/2010/10/fdimarcopaper.pdf>, 12.12.2013.

cialnego samobójcy. Zajmują się także odszukiwaniem zwłok na terenie lasu i organizowaniem pochówków.

Kolejną inicjatywą jest trwający około minuty spot telewizyjny, w którym występuje aktorka Kuriyama Chiaki²³. Wypowiada ona słowa:

Inochi wa taisetsuda! Inochi wo taisetsuni! Son'na koto nan sen nan man-kai iwareru yori, anata ga taisetsuda! Dareka ga sō itte kuretara sore dake de ikitekeru! Ashita no tame ni ima hajimeyou kōkyō kōkoku kikōdesu.

(命は大切だ!命を大切に!そんな事何千万回言われるより、あなたが大切だ!誰かがそう言ってくれたらそれだけで生きていける!明日のために今始めよう公共広告機構です).

Co przetłumaczyć można jako: „Życie jest ważne! Życie, ważniejsze! Więcej niż wypowiedziane przeze mnie tysiące takich słów, dziesiątki tysięcy, jest to, jeśli ktoś powie mi: Jesteś dla mnie bardzo ważną osobą! Więc mogę trzymać się przy życiu tylko dzięki temu zdaniu! Zacznij już teraz, dla życia jutro”.

Kampania ta ma na celu uwrażliwić społeczeństwo i zwrócić jego uwagę na osoby z najbliższego otoczenia oraz uświadomić obywateli, że nie zostają sami ze swoimi problemami.

Podsumowanie

Przemiany zachodzące w społeczeństwie japońskim odgrywają dużą rolę w postrzeganiu zjawiska samobójstw w Japonii. Stają się one problemem, który należy zwalczać oraz któremu trzeba przeciwdziałać. Coraz większy budżet przeznaczany na działania przeciw samobójstwom, regulacje prawne oraz rozmaite organizacje, akcje i programy prewencyjne świadczą o szerokim zaangażowaniu w całe przedsięwzięcie nie tylko rządu, ale również samorządów lokalnych i jednostek pozarządowych. Polityka społeczna i dobro obywateli w tej kwestii stają się bardziej istotne niż uwarunkowania kulturowe (które stanowią podłoże tego, że samobójstwa w Japonii nigdy wcześniej nie były zjawiskiem piętnowanym i nie były postrzegane jako problem). Celem kampanii takich jak *Gatekeeper* jest uwrażliwianie społeczne obywateli, by zapobiegać samobójstwom i zmniejszyć ich liczbę. W 2012 r. liczba samobójstw znacznie spadła w stosunku do lat wcześniejszych, jednak dokładne oszacowanie skuteczności wszystkich programów i inicjatyw prewencyjnych będzie możliwe dopiero w późniejszym czasie.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Katsuragawa S., *Family and Group Suicide In Japan: Cultural Analysis*, „WCPRR” 2009, nr 01, s.28-32.
 - [2] Naito A., *Internet suicide in Japan: Implications for Child and Adolescent Mental Health*, „Clinical Child Psychology and Psychiatry” 2007, nr 4 (12).
 - [3] Ozava-de Silva C., *Too lonely to die alone: Internet suicide pacts and existential suffering in Japan*, 2008, nr 4 (32), s. 516-551.
- ### NETOGRAFIA
- [4] *A prevention of suicide campaign*, <http://www.youtube.com/watch?v=cqwmVfcEQAk>, 12.12.2013.
 - [5] *Anata ga Taisetsuda*, <http://www.jinzuji.com/gohouwa/0510AnatagaTaisetuda.htm>, 12.12.2013.
 - [6] Cabinet Office, Government of Japan, <http://www8.cao.go.jp/jisatsutaisaku/>, 12.12.2013.
 - [7] Di Marco F., *Suicide Instructions in Japan: From Bodily Act to a Virtual Experience*, <http://www.inter-disciplinary.net/wp-content/uploads/2010/10/fdimarcopaper.pdf>, 12.12.2013.
 - [8] Donation Music, <http://www.donationmusic.jp/wakaba.html>, 12.12.2013.
 - [9] Gilhooly R., *Inside Japan's 'Suicide Forest'*, „Japan Times”, <http://www.japantimes.co.jp/life/2011/06/26/general/inside-japans-suicide-forest/#.U1g-2KJ01n4>, 13.12.2013.
 - [10] *Inochi no denwa*, <https://www.inochinodenwa-net.jp/index.html>, 12.12.2013.
 - [11] *Inochi no denwa*, <http://www.inochinodenwa.or.jp/index.html>, 12.12.2013.
 - [12] Ministry of Internal Affairs and Communication; *Deaths by Leading Cause of Death (1899–2004)*, <http://www.stat.go.jp/english/data/chouki/02.htm>, 12.12.2013.
 - [13] National Police Agency, <http://www.npa.go.jp>, 27.11.2013.
 - [14] NPO Kokoro ni Hibiku Bunshu Henshukyoku (NPO法人 心に響く文集・編集局), <http://toujinbou.web.fc2.com/>, 12.12.2013.
 - [15] *Suicide Rates per 100,000 by Country, Year and Sex*, http://www.who.int/mental_health/prevention/suicide_rates/en/index.html, 27.11.2013.
 - [16] Ueno R., *Suicide Prevention Needs to Be a Top Japanese National Priority*, <http://japanfocus.org/-Ueno-Rei/3547>, 12.12.2013.
 - [17] *Wakaba Akari* [donation music ver.-]PV (ワカバ あかり [donation music ver.]PV), http://www.youtube.com/watch?v=z8Pm2Q8PHtA&feature=player_embedded, 12.12.2013.

²³ *A prevention of suicide campaign*, <http://www.youtube.com/watch?v=cqwmVfcEQAk>, 12.12.2013; *Anata ga Taisetsuda*, <http://www.jinzuji.com/gohouwa/0510AnatagaTaisetuda.htm>, 12.12.2013.